

środowiska etnografów i antropologów. Natomiast większość wystąpień i głosów w dyskusji świadczy o tym, że coraz głębsza, bardziej przenikliwa i krytyczna antropologiczna refleksja nad tematyką dziedzictwa łączy się w wielu wypadkach zarówno z praktyką akademicką i muzealną, jak i ze społecznym zaangażowaniem i aktywizmem.

Ewa Klekot

Sekcja Metodologiczna Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego

Pomysł powołania Sekcji Metodologicznej zrodził się w reakcji na fakt, że środowisko antropologów zajmujących się kwestiami natury metodologicznej i teoretycznej nie miało dotychczas swojej organizacyjnej reprezentacji w Polskim Towarzystwie Ludoznawczym. Członkowie sekcji uznali, że niezwykle palącą kwestią jest podjęcie w ramach Towarzystwa rozważań nad istotną rolą, jaką odgrywa metodologia zarówno w refleksji teoretycznej, jak i w badaniach terenowych w antropologii społeczno-kulturowej, która jest dyscypliną o ambicjach teoriopoznawczych.

W odniesieniu do podstawowych celów statutowych Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego badacze zainteresowani kwestiami epistemologicznymi sformułowali szczegółowe cele Sekcji Metodologicznej. Są to między innymi:

- a) integracja rozproszonych działań antropologów i szerzej przedstawicieli nauk społecznych oraz humanistycznych, którzy są członkami Towarzystwa, by tworzyć silne, otwarte środowisko naukowe, realizujące własne zainteresowania i pasje związane z metodologią nauk społecznych i humanistycznych;
- b) inicjowanie naukowej debaty na temat kierunków teoretycznych, metod badawczych oraz strategii analitycznych i interpretacyjnych współczesnej antropologii i szerzej nauk społecznych i humanistycznych;
- c) wypracowywanie refleksji teoretycznej, metod oraz narzędzi badawczych pozwalających na poznanie i merytoryczne opisanie nowych zjawisk społeczno-kulturowych lub tych, które nie stanowiły dotąd przedmiotu systematycznych, spójnych metodologicznie badań – np. niematerialne dziedzictwo kulturowe;
- d) organizowanie paneli dyskusyjnych, konferencji oraz seminariów, których tematyka dotyczy kwestii metodologicznych.

Sekcja Metodologiczna z tak sformułowanymi celami została powołana do życia 11 lutego 2014 r. decyzją Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego. Jednakże pierwsze spotkanie osób zainteresowanych powołaniem forum w ramach Towarzystwa, na którym można by było podjąć refleksję nad zagadnieniami metodologicznymi, odbyło się 14 września 2013 r. podczas LXXXIX Walnego Zgromadzenia Delegatów w Zielonej Górze. Podczas tego spotkania podjęto dyskusję na temat celów i zadań realizowanych w ramach Sekcji Metodologicznej.

Drugie spotkanie Sekcji Metodologicznej odbyło się 12 kwietnia 2014 r. w Instytucie Etnologii i Antropologii Kulturowej Uniwersytetu Warszawskiego ze wspólnie

inicjatywy Oddziału PTL w Warszawie i Oddziału PTL we Wrocławiu. Podczas spotkania dokonano wyboru władz sekcji w składzie: przewodnicząca – dr Katarzyna Majbroda, zastępca przewodniczącej – dr Michał Mokrzan, sekretarz – dr Tarzycjusz Buliński. Warszawskiemu spotkaniu Sekcji Metodologicznej towarzyszyło seminarium naukowe pt. „Teorie i metodologia współczesnej antropologii. Zaproszenie do dyskusji na temat krytyki, kontynuacji i nowych dróg antropologicznego poznania”. Pretekstem do dyskusji nad kwestiami teoretyczno-poznawczymi były cztery artykuły, dzięki którym można było sformułować następujące pytania problemowe: Jakie prądy w polskiej etnografii/etnologii/antropologii kulturowej zachowały ważność i użyteczność do dziś? (Zofia Sokolewicz, *Podstawowe modele nauki a niektóre problemy teoretyczne etnologii w Polsce*¹); W jaki sposób konstytuowany jest przedmiot poznania naukowego w zależności od przyjętych założeń teoretyczno-metodologicznych? (Katarzyna Kaniowska, *Stare problemy nowej antropologii*²); Co stanowi o cesze dystynktywnej antropologicznego poznania? (Marcin Brocki, *Problemy podstaw wiedzy antropologicznej: refleksje metodologiczne*³); Jakie konsekwencje dla praktyki badawczej miał tzw. zwrot postmodernistyczny? (Henrietta Moore, *Anthropological Theory Today*⁴). Trwająca ponad cztery godziny dyskusja, co oczywiste, nie przyniosła ostatecznych odpowiedzi na powyższe pytania, wskazała jednak na istnienie fundamentalnego problemu dotyczącego tego, co stanowi o tożsamości antropologii kulturowej: czy jest nim przedmiot poznania, badania etnograficzne, teoria, metodologia, a może specyficzne podejście, które określić można mianem defamiliaryzacji? Pytanie to pozostało otwarte.

Kolejne seminarium naukowe Sekcji Metodologicznej odbyło się 18 września 2014 r. w Lublinie podczas XC Walnego Zgromadzenia Delegatów Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego. Poświęcone było pytaniu: „Jakie dane etnograficzne uważasz za wiarygodne?”. Punktem wyjścia rozważań dotyczących statusu danych etnograficznych było stwierdzenie Mariana Kempnego, że „przypadek antropologicznych badań terenowych odsłania, w jaki sposób za pośrednictwem przyjmowanych a priori teorii na tematy natury rzeczywistości kulturowej dokonuje się proces konstytuowania etnograficznych danych”⁵. W toku dyskusji tematyka spotkania poszerzyła się, obejmując zagadnienie metodologii badań jakościowych oraz pytanie o przydatność metod jakościowych w antropologicznej praktyce badawczej. Poddana pod namysł została

¹ Z. Sokolewicz, *Podstawowe modele nauki a niektóre problemy teoretyczne etnologii w Polsce*, „Etnografia Polska”, 1985, t. 29, nr 2, s. 11–24.

² K. Kaniowska, *Stare problemy nowej antropologii*, „Przegląd Socjologiczny”, 2004, t. 53, nr 1, s. 51–70.

³ M. Brocki, *Problemy podstaw wiedzy antropologicznej: refleksje metodologiczne*, [w:] *Teren w antropologii. Praktyka badawcza we współczesnej antropologii kulturowej*, red. T. Buliński, M. Kairski, Poznań 2011, s. 67–92.

⁴ H. Moore, *Anthropological Theory Today*, [in:] *Anthropology in Theory: Issues in Epistemology*, red. H. Moore, T. Sanders, Cambridge 1999, s. 147–159.

⁵ M. Kempny, *Antropologia bez dogmatów – teoria społeczna bez iluzji*, Warszawa 1994, s. 107.

również kwestia wiarygodności antropologicznych danych w kontekście różnych presupozycji badawczych oraz nieuchronnie intersubiektywnej perspektywy badaczki/badacza. Dyskusja ta pokazała konieczność podjęcia rozważań nad tym zagadnieniem w przyszłości.

Katarzyna Majbroda, Michał Mokrzan